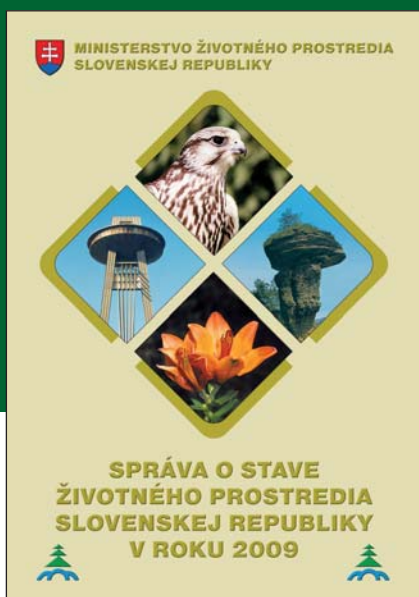


Minister József Nagy: Každý má právo na priaznivé životné prostredie a objektívne informácie o jeho stave



Pri príležitosti predstavenia najnovších správ o stave životného prostredia na Slovensku a v Európe na pôde MŽP SR vo februári t. r. minister životného prostredia József Nagy okrem iného zdôraznil potrebu tvrdo pracovať na zlepšovaní životného prostredia nielen v Európe, ale na celom svete. Minister upozornil, že stav životného prostredia na Slovensku ovplyvnila aj hospodárska kríza počas posledných dvoch rokov. „V niektorých oblastiach, ako napríklad odpadové hospodárstvo, nastala zmena k lepšiemu,“ zdôraznil József Nagy.

Správu o stave životného prostredia Slovenskej republiky vydáva envirorezort prostredníctvom Slovenskej agentúry životného prostredia pravidelne už 17 rokov v súlade so zákonom č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov. Správa o stave životného prostredia SR je jedným z najdôležitejších zdrojov poskytujúcich ucelené informácie o životnom prostredí na Slovensku. Cieľom správy je podporovať environmentálne povedomie spoločnosti a záujem o starostlivosť o životné prostredie, systematicky zvyšovať environmentálnu zodpovednosť obyvateľov, ako aj podporovať účasť verejnosti v rozhodovacích procesoch týkajúcich sa životného prostredia (pozri <http://enviroportal.sk/spravy-zp/detail?stav=48>).

Vláda Slovenskej republiky uznala vo svojom Programovom vyhlásení, koncipovanom na obdobie rokov 2010 – 2014, právo na priaznivé životné prostredie garantované Ústavou

na prierezový charakter environmentalistiky aj ďalších zainteresovaných rezortov – hlavne pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, hospodárstva, zdravotníctva, kultúry a v neposlednom rade Štatistického úradu SR.

Správa je obsahovo zameraná na zhodnotenie stavu a vývoja zložiek životného prostredia, zhodnotenie situácie v oblasti ochrany prírody, mestského a vidieckeho životného prostredia. Popisuje hlavné kumulatívne problémy v životnom prostredí. S cieľom zhodnotenia situácie v reťazci príčiny – stav – dôsledky je samostatná kapitola venovaná popisu vplyvov jednotlivých hospodárskych odvetví na životné prostredie, ako aj dôsledkom mnohokrát zhoršeného stavu životného prostredia vo forme vplyvov na zdravie človeka a vzniku živelných pohrôm.

Existujúca situácia vyvoláva potreby aktívnej reakcie na úrovni uplatňovania rôznych nástrojov starostlivosti o životné prostredie – správa prináša informácie napr. o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie, integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania, uplatňovaní nástrojov environmentálneho manažérstva, financovaní starostlivosti o životné prostredie. Správa v závere poskytuje prehľad o medzinárodných aktivitách v starostlivosti o životné prostredie a o projektoch, ktoré boli riešené v rámci medzinárodnej spolupráce.

SR a taktiež zdôraznila našu všeobecnú povinnosť a zodpovednosť za starostlivosť o životné prostredie. Súčasťou rozhodujúcich predpokladov pre prijímanie správnych rozhodnutí je dostatok kvalitných, spoľahlivých a aktuálnych informácií. Preto i naďalej bude venovaná pozornosť budovaniu environmentálneho informačného systému v súlade s prijatými strategickými a koncepčnými dokumentmi na úrovni SR, resp. ministerstva. Neoddeliteľnou súčasťou tejto aktivity je aj systém komplexného hodnotenia životného prostredia a sprístupňovania informácií o životnom prostredí jednotlivým cieľovým skupinám.

Jedným z najdôležitejších zdrojov poskytujúcich ucelené informácie o životnom prostredí je Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky. Je výsledkom práce širokého kolektívu odborných pracovníkov nielen z rezortu životného prostredia, ale vzhľadom

Kľúčové zistenia Správy o stave životného prostredia SR v roku 2009

Hlavné pozitívne zistenia

- Pretrváva pokles celkových emisií základných znečisťujúcich látok, i keď je nutné podotknúť, že tento pokles je v priebehu ostatných piatich rokov minimálny. Tento vývoj naznačuje, že pri týchto látkach SR nebude mať problém so splnením medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru EHK OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov a jeho príslušných protokolov.
- Agregované emisie skleníkových plynov v roku 2008 po miernom poklese v roku 2007 sa dostali opäť na úroveň roku 2006. Oproti základnému roku 1990 to predstavuje pokles 34 %, čo znamená, že SR záväzky vyplývajúce z Kjótskeho protokolu splní. Treba však uviesť, že vzhľadom na očakávaný rast HDP v budúcich rokoch, je predpoklad primeraného nárastu aj emisií skleníkových plynov.
- V rámci hodnotenia znečistenia ovzdušia podľa imisných limitov je možné konštatovať, že nedošlo k prekročeniu povolených hodnôt pri meraných látkach – oxid siričitý, oxid uhoľnatý, benzén, olovo, kadmium, arzén, nikel.
- Objem vypúšťaných odpadových vôd do povrchových tokov v roku 2009 bol približne na úrovni predchádzajúceho roka (620 340 tis.m³). Oproti roku 1999 pokles predstavuje približne 56 %. Rovnaký

trend je možné vidieť i pri znečistení týchto vypúšťaných odpadových vôd.

nej vody vyhovujúcich hygienickým limitom dosiahol v roku 2009 hodnotu 99,46 %.

Prehľad chránených území v Slovenskej republike (stav k 31. 12. 2009)

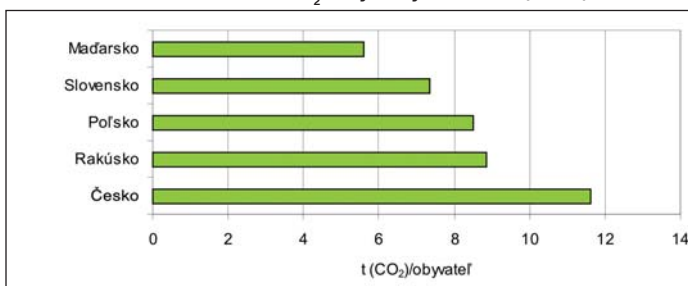
Kategória	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR
Chránené krajinné oblasti	14	522 582	-	10,66
Národné parky	9	317 890	270 128	11,99
Chránené krajinné prvky	1	3	-	0,00
Chránené areály	165	5 254	2 419	0,16
Prírodné rezervácie	387	13 141	244	0,27
Národné prírodné rezervácie	219	84 130	2 239	1,76
Prírodné pamiatky	250	1 589	496	0,04
Národné prírodné pamiatky	60	59	2 352	0,05

Zdroj: ŠOP SR

- Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov je približne na úrovni 87 %. Je to percento porovnateľné napr. s Poľskom, vyššie percento dosahuje napr. Rakúsko (90 %), Česká republika (92 %), Maďarsko (94 %).
- Kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch už dlhodobo vykazuje pozitívne výsledky. Podiel analýz pitnej vody vyhovujúcich hygienickým limitom dosiahol v roku 2009 hodnotu 99,46 %.
- Rozloha Chránených vtáčích území v SR k roku 2009 dosiahla 23,5 % z celkovej rozlohy SR. V Rakúsku bola táto rozloha vo výške 11,8 %, v ČR 12,3 %, Maďarsku 14,5 %, Poľsku 15,6 %.
- Rozloha Území európskeho významu v SR k roku 2009 dosiahla 11,7 % z celkovej rozlohy SR.

V Rakúsku bola táto rozloha 10,7 %, v ČR 10 %, Maďarsku 15 %, Poľsku 11%.

- Na základe diferenciacie územia SR podľa environmentálnej kvality rozloha územia zaradeného do najhoršej kvality – prostredie silne narušené – dosiahla 2,8 % z plochy SR, čo je oproti roku 2007 pokles o 2,2 %.
- V porovnaní s rokom 2008 objem nebezpečného odpadu klesol v roku 2009 o 6,7 %, objem ostatného odpadu o 21 %, vznik komunálneho odpadu je takmer totožný s predchádzajúcim rokom.

Porovnanie emisií CO₂ vo vybraných štátoch (2008)

Zdroj: EEA

- V roku 2008 bolo v SR vyprodukovaných 332 kg komunálneho odpadu na obyvateľa. Je to o 192 kg

menej, ako je priemer EÚ-27. Menší objem vyprodukovali z krajín EÚ len Lotyšsko, Česko a Poľsko.

- V roku 2009 bolo na území SR spracovaných 67 795 kusov starých vozidiel, čo je v porovnaní s rokom 2008 nárast o 70 %.
- V celkovom hodnotení lokalít vôd vhodných na kúpanie spĺňalo minimálne záväzné požiadavky na kvalitu vody 97,2 %, čo predstavuje nárast oproti minulému roku o 6,5 %. V roku 2009 neboli zaznamenané ochorenia, resp. zdravotné komplikácie, ktoré by súviseli s kúpaním sa na prírodnom kúpalisku.

Hlavné negatívne zistenia

- Najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku, ako aj vo väčšine európskych krajín, predstavuje znečistenie ovzdušia časticami PM₁₀. V roku 2009 bola prekročená 24-hodinová limitná koncentrácia na 15 monitorovacích staniciach a na 3 staniciach bola súčasne prekročená aj ročná limitná hodnota. Prekročenie povolených hodnôt sa zaznamenalo aj pri oxide dusičitom.
- Podľa výsledkov merania programu Kooperatívny program pre monitorovanie a hodnotenie diaľkového prenosu znečisťovania v Európe (EMEP) sa SR nachádza na juhovýchodnom okraji oblasti s najväčším regionálnym znečistením ovzdušia a kyslosťou zrážkových vôd v Európe.
- Napriek miernemu nárastu napojenia obyvateľstva na verejnú kanalizáciu v roku 2009 (59,4 %), rozvoj verejných kanalizácií značne zaostáva za rozvojom verejných vodovodov. Najvyššie napojenie v rámci susedných krajín dosahuje Rakúsko (90 %), Česká republika (78 %). Maďarsko a Poľsko dosahujú úroveň napojenia porovnateľnú so SR.
- Pokračuje trend nárastu úbytku poľnohospodárskej pôdy. V roku 2009 predstavoval tento úbytok celkovo 5 834 ha, čo je o 310 ha viac ako v roku 2008.
- Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti 17,6 %. Ohrozenosť vyšších rastlín činí 42,6 % (% z celkového počtu taxónov vyskytujúcich sa na Slovensku).
- Pretrvávajú negatívny stav v ohrozenosti živočíchov.
- V rámci systematickej identifikácie bolo na Slovensku zaevidovaných 878 pravdepodobných environmentálnych záťaží, 257 environmentálnych záťaží, 366 sanovaných a 318 rekultivovaných lokalít. Z celkového počtu pravdepodobných environmentálnych záťaží je 125 vysokorizikových lokalít. Z celkového počtu environmentálnych záťaží

je 95 vysokorizikových lokalít.

- Aj v roku 2009 dominovalo environmentálne nepriaznivé zneškodňovanie odpadu – skládkovanie, ktoré predstavovalo až 83 % podiel na celkovom zneškodňovaní odpadu.
- Pri hodnotení kvality povrchových vôd pri vybraných ukazovateľoch nedošlo k ich prekročeniu, avšak sú ukazovatele, kde sa predpísané limitné hodnoty nepodarilo dodržať. Najviac prekročení požiadaviek na kvalitu povrchovej vody podľa nariadenia vlády SR č. 269/2010 Z. z. bolo v ukazovateli dusitanový dusík, a to vo všetkých čiastkových povodiach, ďalej napr. v ukazovateli termotolerantné koliformné baktérie a črevné enterokoky.
- Vodnou eróziou rôznej intenzity je potenciálne ovplyvnených 39,7 % výmery poľnohospodárskych pôd. Výmera vetrovou eróziou potenciálne ovplyvnených území predstavuje 5,5 %.
- V roku 2009 bolo povodňami postihnutých 165 obcí a miest. Celkové náklady (záchranné a zabezpečovacie práce) a škody spôsobené povodňami boli vyčíslené na približne 11 mil. eur.



Neduhy environmentu (na snímke bývalé sklárne Utekáč)

Stav poznania ohrozenosti jednotlivých taxónov stavovcov v roku 2009

Taxóny	Počet taxónov		Kategoríe ohrozenosti IUCN							Ohroz. spolu	Ohroz. %	
	Svet ¹⁾	SR	EX	CR	EN	VU	LR	DD	NE			
Skupina												
Mihule		4	-	-	1	1	1				3	75
Ryby ²⁾	25 000	79	4	-	6	9	40	-	-		59	74,7
Obojživelníky	4 950	18	-	-	3	5	10	-	-		18	100,0
Plazy	7 970	12	-	1	-	4	6	-	-		11	91,6
Vtáky ³⁾	9 946	219	2	7	23	19	47	4	19		121	55,3 (35,5 ⁴⁾)
Cicavce	4 763	90	2	2	6	12	27	15	4		68	75,6

1) Zdroj: UNEP – GBO

2) Ohrozenosť rýb je spracovaná podľa publikácie – Koščo, J., Holčík, J., 2008: Anotovaný červený zoznam mihúl a rýb Slovenska – Verzia 2007, s. 119 – 132. In: Lusk, S., Lusková, V. (eds.), Biodiverzita ichtyofauny ČR (VII), Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i., Brno, ISBN 978-80-87189-01-6

3) len hniezdiče – z celkového počtu 341 vtákov Slovenska bolo posudzovaných len všetkých 219 druhov hniezdičov

4) % z celkového počtu vtákov 341

Kategoríe IUCN: EX – vymiznutý taxón, CR – kriticky ohrozený taxón, EN – ohrozený taxón, VU – zraniteľný taxón, LR – menej ohrozený taxón, DD – údaje nedostatočný taxón, NE – nehodnotený taxón

Zdroj: ŠOP SR

Ing. Zuzana Lieskovská, Slovenská agentúra životného prostredia
RNDr. Jozef Klinda, Ministerstvo životného prostredia SR

Zelené tipy

Viete, že recykláciou odpadu môžete znížiť znečistenie ovzdušia?

Ak budete recyklovať sklo, papier, batérie, motorový olej a hliníkové plechovky, tieto materiály môžu byť opäť využité, a tým znížite objem spaľovaného odpadu až o 70 %. (<http://www.eea.europa.eu/sk/green-tips>)